

Мотив, мета та емоційний стан є факультативними ознаками суб'єктивної сторони та на кваліфікацію не впливають, проте можуть бути враховані судом при призначенні покарання.

Мотивом злочину визнається інтегральний психічний утвір, який спонукає особу до вчинення суспільно небезпечного діяння та є його підставою. У кримінально-правовій літературі робилось немало спроб класифікації мотивів за різними підставами. Найбільш повна і вдала класифікація запропонована П.С. Дагелем, що впливає з кримінально-правових критеріїв. Він пропонує розділити всі мотиви на три групи: 1) суспільно небезпечні; 2) суспільно нейтральні; 3) суспільно корисні. При умисному невиконанні угоди про примирення або про визнання винуватості такими мотивами найчастіше виступають суспільно небезпечні (особисті низинні мотиви: користь, помста, боязливість, заздрість) та суспільно нейтральні (особисті мотиви: жалість, образа, у зв'язку з діями потерпілого).

Метою є уявлення про суспільно небезпечний наслідок злочину, про ту шкоду, що усвідомлює винний, яка настане для охоронюваних кримінальним законом відносин і яка є для нього бажаною. Приписи ч. 1 ст. 471 КПК України передбачають, що в угоді про примирення зазначаються розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строк їх вчинення. Згідно вимог ч. 1 ст. 472 КПК України в угоді про визнання винуватості зазначаються обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідні домовленості мали місце).

Таким чином, у випадку умисного невиконання угоди про примирення, суб'єктом злочину буде переслідуватись мета – ухилення від відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, чи ухилення від дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які засуджений зобов'язаний вчинити на користь потерпілого, згідно угоди. У випадку умисного невиконання угоди про визнання винуватості мета злочину буде полягати в невиконанні обов'язків засудженим щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою.

Поруч з мотивом та метою існує ще одна психологічна характеристика – емоційний стан, у якому перебувала особа під час вчинення злочину. Сама етимологія терміна, який походить від латинського *emoveo* – «вильююсь», свідчить про значення цього стану для визначення ступеня вини особи.

З аналізу викладеного можна зробити висновок для належного захисту (відновлення) прав людини, в першу чергу потерпілого від кримінального правопорушення, є необхідним позбавити суб'єкта злочину мотивації до вчинення протиправного діяння. Зробити так щоб мета злочину не була актуальною для особи, яка вчиняє цей злочин, а бажані наслідки від вчинення злочину були значно менші від негативних наслідків, яких зазнає винна особа, що вчинила злочин.

ОБМЕЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВО СОБИ В КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Керевич О.В., к.ю.н., перший заступник начальника УМВС України в Черкаській області – начальник слідчого управління

Негласні слідчі (розшукові) дії – різновид слідчих дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків передбачених КПК (ч.1 ст. 246 КПК).

Основним функціональним призначенням негласних слідчих (розшукових) дій в оновленій системі кримінального процесу України є забезпечення оптимальних шляхів використання у кримінально-процесуальному провадженні

інформації, здобутої із використанням негласних сил та засобів, якими послуговується оперативно-розшукова діяльність. Як і в оперативно-розшуковій діяльності, проведення негласних слідчих (розшукових) дій допускається у виняткових випадках та за умови, що в інший спосіб отримати інформацію неможливо. Законодавством встановлені граничні строки, порядок їх провадження та документування отриманих результатів. Відомості, здобуті внаслідок провадження негласних слідчих (розшукових) дій, підлягають фіксації та використовуються під час доказування у кримінальних провадженнях нарівні з доказами, отриманими гласним шляхом.

Тут варто наголосити на специфічних методах, які застосовуються при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, які Інструкція по НСРД визначає, як сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома.

Окремі негласні слідчі (розшукові) дії проводяться із використанням спеціальних технічних засобів отримання інформації (СТЗ), якими є технічні, програмні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, призначені (спеціально розроблені, виготовлені, запрограмовані, пристосовані) для негласного отримання інформації. СТЗ розробляються та виготовляються виключно на підставі ліцензій, отриманих у встановленому порядку.

Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ч. 1 ст. 253 КПК України).

Вважаємо, що за таких умов законодавчих приписів проведення негласних слідчих (розшукових) дій при закінченні досудових розслідувань і виконанні прокурором вимог ст. 253 КПК можуть виникнути проблеми стосовно масових звернень громадян, чії права обмежувалися, а про підозру не повідомлялося, з метою поновлення своїх прав та компенсації моральних та матеріальних збитків. Це дасть підстави слідчим, прокурорам та слідчим суддям уникати проведення негласних слідчих (розшукових) дій відносно осіб, яким не буде повідомлено про підозру. А якщо проводити негласні слідчі (розшукові) дії, виключно щодо особи, якій повідомлено про підозру, глава 21 КПК не буде виконувати своє головне призначення – встановлення відомостей про злочини та осіб які їх учинили.

Крім того відсутність у ст. 6 Закону України «Про ОРД» такої ж підстави як проведення оперативно-розшукової діяльності стосовно осіб, які вчинили або вчиняють злочини» свідчить про те, що з поля зору правоохоронних органів зникне переважна більшість професійних злочинців які будуть вчиняти злочини кваліфікованим способом, використовуючи елементарні засоби конспірації, і таким чином будуть суттєво впливати на криміногенну ситуацію в державі, не говорячи вже про організовану злочинність. Що значно вплине на думку населення про неспроможність правоохоронних органів держави забезпечити їх захист конституційних прав і свобод.

Одним із завдань взаємодії слідчих та оперативних підрозділів є забезпечення своєчасного та якісного виконання доручень про проведення слідчих (розшукових) дій. З цією метою у дорученнях, які надаються слідчими при проведенні досудового розслідування у кримінальних провадженнях, повинно конкретизуватись проведення необхідних заходів та слідчих дій, а також, встановлюватись терміни їх виконання. В свою чергу, оперативним працівникам при наявності інформації про доцільність проведення негласних слідчих (розшукових) дій слід ініціювати їх проведення перед слідчими, з наданням матеріалів на обґрунтування пропозиції, з метою розкриття тяжких та особливо тяжких злочинів використовувати можливості оперативно-технічних підрозділів. Так, за 7 місяців 2013 року оперативними працівниками подано

лише 26 728 ініціативних рапортів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що становить 20 % від зареєстрованих тяжких та особливо тяжких злочинів (без урахування закритих).

Отже, аналіз процесуальних та організаційних особливостей взаємодії слідчих та оперативних підрозділів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій спонукає до висновку - слід виключити формалізм при наданні оперативним службам доручень у кримінальних провадженнях про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Крім того, з метою недопущення незаконного обмеження конституційних прав осіб межах прокурорського нагляду слід контролювати виконання вимог наказу МВС України № 700 щодо організації виконання співробітниками оперативних підрозділів письмових доручень слідчих про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

ОГЛЯД ПРЕДМЕТІВ ТА ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОРУШЕНЬ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З МЕТАЛОБРУХТОМ

Дуда В.Я., начальник відділення СВ Шевченківського РУГУ МВС України в м. Києві

Вчинення порушень порядку здійснення операцій з металобрухтом неможливе без знарядь злочинів, без предметів розкрадання та ін. Тому розслідування злочинів досліджуваного виду немислиме без огляду предметів, що є виробами з металу або ломом металів; транспортних засобів чи тари, в якій перевозився (переносився) металобрухт; різних інструментів, які використовувалися для розукомплектування агрегатів і механізмів; предметів, службовців засобами приховування викраденого металу та ін. Однак, як показали результати дослідження практики, у багатьох кримінальних провадженнях вилучені речові докази (вироби з металу, залишки чорних і кольорових металів і їх сплави) не оглядаються і не приєднуються до матеріалів кримінального провадження.

Слідчий огляд предметів спрямований на досягнення одночасно декількох взаємопов'язаних завдань: на встановлення сутності об'єктів, що оглядаються; на вирішення питань про їх належність до розслідуваного кримінального правопорушення; на індивідуалізацію їх; на перевірку наявних у провадженні версій; на створення бази для проведення інших слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

В ході огляду можуть бути вилучені лише речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Поняття «речі» в сенсі ст. 98 КПК України слід тлумачити широко. Ними можуть бути сліди вчиненого кримінального правопорушення, документи, інші предмети, які можуть бути приєднані до матеріалів кримінального провадження як речові докази, до яких, зокрема, можна віднести матеріальні об'єкти, які були знайшлим вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом.

Видається за доцільне розділити об'єкти, що вилучались, на окремі групи, виділивши: предмети зі слідами людини; знаряддя злочину і їх сліди; викрадені вироби з кольорового металу і його лом; засоби транспортування і приховування металобрухту; мікрооб'єкти; документи. Кожна з названих груп має свої особливості, які повинні враховуватися слідчим в процесі огляду предметів, що мають відношення до вчинення злочину, передбаченого ст. 213 КК України.